

ИЗЛАЗИ

четвртком и недељом

ЦЕНА

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНА

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Прегледати примају све поште
у Србији и иностранству.ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселичовићу
проф. БеоградскеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

Н О Ћ

Ноћ је нијема,
Тебе нема,
Нема санка мог;
Дух се бори,
Јад га мори
Ал' не чује Бог...

Чело стиснем,
Цикнем, вриснем,
Зовем срећу, спас:
Глухо доба
С пуста гроба
Отпрема ми совин глас.

Звјезде сјају, —
У мом крају
Само голем мрак.
Само кад-кад твоја слика
Што озари мученика
К'о могилу варљив зрак...

23. јуна 1899.

Алекса Шантић.

Ш А Т Н И К

ТРАГЕДИЈА У ПЕТ ЧИНОВА

НАПИСАО Чича-Илија Станојевић, глумач.

(СВРШЕТАК)

Ч И Н ТРЕЋИ

(Дворница божанственог Цезара. Насред дворнице велико узвишење, застрто широким килимима. На узвишењу три златне фотеле, застрте царским порфирима из каквог српског кожда. Лево и десно неколико писаких столова, за овима седе писари и нешто шину. О зидовима висе митолошке слике у богатим оквирима (из радњв Браће Фајгла); испод сваке слике по један телефон. Пред шаптаоницом црна охуженичка клуна.)

ПОЈАВА ПРВА

Цецилија, аугури, писари, астролози. (Цецилија седе — окренута лицем публици. — Иза изорнице чује се звук труба — фанфари. Напред иду ликтори, и стају око узвишења. За тим достојанствено улазе: Метело, Касије, и Сцевола.)

Кад они уђу, један астролог скочи на узвишење, пружи озго руке, прихвати Касија и извуче га горе, за тим Сцевола, па Метело. Сцевола и Касије заузимају крајња места. Метело средину.)

Метело (свечано): Ох, Јупитеру! Нека уђе Публије, костгебер из Руме!

ПОЈАВА ДРУГА
Публије, и пређашњи.

Метело: Говорите, али да вас и богови чују! за што се и што се толико заузimate за оног болесника?

Публије: Он је мој рођени брат.

Сви: Ох богови!

Метело: Можете ли то и доказати? — Одакле сте родом?

Публије: Из Руме.

Касије (устане): О, ви дуси!

Метело: А одакле вам је брат?

Публије: Из Вишњице, као што сведоче зидине од неке бање у околини истога места.

Метело: Богови нека те штите! А како је то, да нисте из истога места?

Публије: То је овако било: моја мати одбегла је из Митровице у Руму, за мојим оцем, и родила је мене; за тим је — истога дана — одбегла у Вишњицу и родила мога брата.

Метело: А како вам се звала мати?

Публије: Не знам! Пошто је нагло побегла нисмо јој ни име могли сазнати.

Сви: Ох, богови!

Метело: А како вам се звао отац?

Публије: Не знам! Он се на дан мога рођења обесно, и од онда га је нестало.

Метело (Касију): Шта велиш на ово, драги брате?

Касије (устане): Ох, ви дуси! (седне).

Публије: Верујете ли сад, да ми је брат?

Метело (тужно): Ох, верујемо, верујемо! Та и богови ће вам веровати! (Касију тужно): Шта велиш сад?

Касије (устане): Ох, ви вечити дуси! (седне).

Метело: А како је име вашем брату?

Публије: Не знам!

Сви: Ох, Јупитеру!

Метело: Унесите болесника! Богови нека нас умудре да не полудимо!

ПОЈАВА ТРЕЋА

(Патника уносе на носилима, и спуште поред узвишења.)

Патник (гледа око себе, и кад сазна Публија, он извуче руке испод покривача и узвикне очајно): Ах, драги брате Публије! Од кад се не видесмо!

Публије: Да, драги брате... (јеца.) Од кад ми мајка одбеже, од онда те не видех!

Сви: Ох, богови! ово је грозно! нечувено!

Метело: Да страшна призора! (Патнику.) Одакле сте ви, младићу?

Патник: Из Вишњице, као што сведоче зидине од неке бање у околини истога места.

Метело: Како вам је име?

Патник: Не знам!

Касије (устане тремо): И он!? Ох, ви дуси! (седне брзо.)

Метело: Ко су вам родитељи?

Патник: Ни то не знам. — Мати кад ме је родила, одбегла је још оног дана с једним преторијанцем у Семендрију.

Сви: Ужасна жена!

Метело: А ваш отац?

Патник: И он је истог дана побегао у Рим то сам дознао на дан мога рођења.

Сви: Богови! Грозан отац!

Метело: Ох, Јупитеру!

Сцевола (јако узнемирен, скочи и узвикне): Не, не! Не могу више! — Опрости, Јупитеру! Смилујте се, Богови! Сине!... Сине... мој!!! Ја сам твој отац!

Публије: Ниткове!

Сцевола (Публију): Не грди, младићу! Ко зна, можда сам ја и твој отац! (грли га.)

Сви: Ох, грозно! грозно!

Метело: Ох, Јупитеру! Дакле ви сте њихов... његов отац?

Сцевола: Нека ме богови заштите, — јесам!

Метело: Како је име вашем сину?

Сцевола: Не знам! (Сви зину од чуда.)

Метело: Нека нам се смилују богови!

Сви: Грозно! Грозно! Ох, Јупитеру, спаси нас!

Метело: Пошто овај бедни младић нема имена, зовимо га Патником?

Сви: Патником! Патником!

Касије (устане брзо и узвикне): Ох, дуси, дуси! (седне полако.)

Метело (Патнику): Шта ништите од нас, јадни младићу?

Патник (болно): Правду!

Метело: Ох, Јупитеру! А ко вас је наружио?

Патник (покаже Цецилију): Ова... овде!

Цецилија: Ја!? — Извините! Ја немам посла с мангупима!

Метело (Цецилији): Умирите се! Знате ли ви да је он племић, син патриција Сцеволе?

Цецилија: А може ли се тај Сцевола заклети да му је баш он отац?

Сцевола (угризе зној са чела): Ох, богови! И то је истина! Не, не!

Цецилија (удари у грохотан смеј): Видите ли?

Сви: Чујемо! Ох, Јупитеру!

Метело: Окрените лице судијама!

Цецилија: Не ћу!

Метело: Ваша воља. — Окрените се барем њему.

Цецилија: Ни њему!

Метело: Ваша ствар. (Патнику.) Питајте је ви!

Патник: Кад сам навршио двадесет прву годину, позове ме суд и преда ми масу, која ми је од оца остала. — Примео сам у готову новцу 180.000 сестерција.

Сцевола: На то сам са свим заборавио — Леп новац!

Патник: Кућу и бању, од које и данас стоје зидине у околини истога места, продам за пет хиљада сестерција.

Сцевола: Лена сума!

Патник: С толиком сумом мислио сам да оснујем будућу срећу! — Пођем у свет да прво нађем жену. Дођем у Сингидунум и нађем ову; и она ми је за непуна три месеца слистила сав новац, упропастила младост, и — отерала ме. Од чежње за њом осушио сам се ето као грана.

Сви: О, богови! То је гнусно!

Патник: Јест! Погледај ме, невернице! Погледај ми бледо лице;

И на њему тамне боре, пинни чело како горе!

Цецилија: Пипала те болест! --- Што ја да те пипам?

Патник (извуче руке испод покривача): Погле руке — суво пруће!

Сви (прилазе и пипају): Јадни младић! Сушто пруће!

Цецилија: И не осушиле се! Ждереш као свиња! Помислите, господо! пошје десет флаша самог пива, па онда удари у коњаке, и вино; па се још чудите што су му руке као пруће.

Патник: Пипни срце умируће!

Ти си свему томе крива

Што ме у гроб спрти жива!

Цецилија: Ух, ух, већ си постао досадава с тим: „спрти жива!“ (смеје се грохотом)

Патник: Ти си ладна, не чујеш ме!

Смејеш ми се? — Презиреш ме?!

Цецилија: А као шта би ти хтео..? Да плачем? — рђаво си се агресирао, драги мој!

Патник: Сећаш ли се оног доба?

Кад ми рече: „Ах, до гроба!?“

Цецилија: ...Ала си наиван! Па тако се обично подваљује будалама.

Патник: Тебе љубим! Другог нећу!

За теб' живим, за теб' мрећу;

За тобом ми срце гори, (шкрипне јако зубима.)

Је ли тако? — Проговори!

Цецилија (аркосно): Рекла сам! — Па шта?

Патник (болно): За мало ће срце стати,

У миру ће почивати,

И у гробу рано лећи,

А ти мира нећеш стећи!

Патник: Кајање ти неће дати...

Жртва ћете проклињати! (*шкрипне јако зубима.*)

Цецилија: Та шта шкрипиш ту? Мислиш неко те се боји!

Патник (слабије): Прошиштаћеш од силника,
Од страшнога осветника!

Цецилија: Хоћу, да! Брига ме!

Патник: Савест твоја убиће те,
Као и мраз росно цвеће!

Цецилија: Чудна ми чуда... Савест! ха, ха, ха!

Патник: Ти ћеш после сузе лити

И на гроб ми долазити..

Цецилија: Јест, хоћу! Само се ти надај!

Патник (издишући): Ал' милости бити неће...

Залуд... китиш.. мој гроб...
пвећем!

Цецилија: Кад би Цеца била луда да баца паре
и за таке трице!

*Патник (прошне се, налакти се, за тим се нагло
пружи, испадне из носила, прошапће):* Гроб... цвеће..
пшво... ах! (*издадне, на рекне зачуђено*): Е гле! Ја
ово одиста издахнух!

Сви: Ох, Јупитеру!

Метело: Ох, богови! О, моћни Јупитеру! Ох,
савести грозна, црна, где си да сатреш неверницу?!
(*Из носила, на којима је лежао Патник, почне се
извлачити некака црна сенка. Прво глава, па онда
руке, па труп. Ова се прилика виђе као пламен чак
до тавана, и онда се почне скупљати док не дође под
меру — хват дужине — за тим се првишуња Цеволи
и почне га уједати за рамена.*)

Цеволи (скочи, хватајући се за рамена, вичући):
Ох, ви вечни богови! Не дајте, браћо! Гризе ме
савест!

Сви (стоје запрепашћени и узвикују): Ох, Јупи-
теру! Ох, богови! (*Само Касије седи, — замисљен
и шапће:*) Ох, дуси, дуси! Помозите дуси! (*Савест
престане грести, извади црну мараму из шпага, и ноше
утире крваве зубе.*)

*Цеволи: пошто се умири, седне у фотелу, напије
се воде и хукне):* Проклета савест, како ме изгризе!

Астролог (Цеволи): Истуцајте црна лука, па
превијте; извући ће вам болове.

Цеволи: Та већ... пробаћу! али сумњам да ће
помоћи. Савест.. не помаже лук. — (*Сви се поски-
дају са својих места, приђу мртвачу Патнику, нагну
се над њим, и кад се увере да је мртав, поскидају
побожно шешире и дрекну:* „Хвала вама, о вечити
богови! Он је умро! Он је мртав!“ *Из дубине —
из земље — чује се некакав потмуло глас. Ово ваља
да буде као неки предзнак да наступи катастрофа, за
то треба потмуло изговорити:* „Проклете вуцибатине!“
*На овај глас сви се тргну само Метело приђе Це-
цилији.*)

Метело (тужно и свечано): Цецилија! Он је мртав!

Цецилија (лежерно): Нисам ваљада ћорава!
Видим!

Метело: Одужи се сени покојниковој! У име
богова иди, и буди весталинка!

Цецилија: Батали, чико! Одох ја у Субуру!

Метело (подигне руке к небу и јекне): О, богови!
(*Гром пукне и Метело се изврне, погама горе а гла-
вом доле.*)

Цевола (згранут подигне руке): О, богови! (*Гром
пукне и удари њега. Он падне главом на фотелу, а
ноге спусти на под.*)

Касије (у очајању): О, ви дуси! Зашт.. (*и не
доврши, а гром и њега смлати. Он падне као и
Метело.*)

*Ликтори, аугури, астролози, писари, и ретори-
јанци (кад виде ово чудо, попадају на колена, и очај-
ним гласом завале):* Поштедите бар нас, вашу скромну
децу о, ви вечни богови! (*Гролови окупе још јаче,
и догле греште док сви не попадају.*)

Народ и Цецилија (бурно ташу и вичу): Брава!
Брава! (*И разилазе се у највећем задовољству.*)

(ЗАВЕС БРЗО ПАДА.)

ЧИН ЧЕТВРТИ

(*као и први, само ваља уштити неке измене у декорацијама.
На пример: у дубини се може видети и колосеум и брдо.
Кућа, у којој је становао патник, мора бити извртута: кров
доле, а темељ горе. — Ово ваља разумети као знак или
доказ жалости за рано преминулим покојником. Позорица
треба да буде јако замрачена, јер је дубока ноћ. На позор-
ници нема никог — све је пусто. Кад се завес дигне, чије се
из оне извртуте куће као неки уздаз, помешли са стењањем
Иза колосеума појави се крвав месец, а на колосеуму црна
савест. — Чим се савест укаже, месец се кригаји и угази се.
Уздаси и стењање престану. Завес полако пада.*)

ЧИН ПЕТИ

(*Позорица представља као нек как подрум. Не види се прст
пред оком. — Тишина гробни. После повеће почивке нешта
сене, па онда пламе. — Очет почивка. Мало после зачује се
као некакав тугањ одозго, за тим одозго, и онда окупе гро-
мови. Ако позориште имадне случајно справу за кичу,
може слободно падаги и кича. — Кад и последњи гром
тресне, онда ваља нагло суктити завес.*)

— (КРАЈ) —

НАПОМЕНА

Умољавају се путујућа позоришта, да последња два чина не приказују
због оскудице у декорацијама. — Већим, и сталним позориштима пак,
допушта се цео комад, само се претходно умољавају, да пошаљу своје
редатеље писцу, ради извесне спенерије.

Писац.

САНАК БЕШЕ.....

Сећаш ли се оног часа, да ли памтиш јоште, драга,
Кад трепљаше поћца света, она поћца тиха, блага?
Над заспалом земљом свуд у округ мрак је крила свино,
На небеском плавом своду тек се месец појавио.
Стајала си немо онде и слушала речи моје,
Са осмехом, чедо мило, пружила си руке своје;
Ал' ти лице тужно оста, ти то ниси могла скрити,
Усне тихо прошапташе: „Све ће само санак бити.“
Санак беше... к'о сан прође, ал' остао је бол потајни,
Бол што душу тихо кида, бол велики и бескрајни.
Београд.

Милош П. Ђурковић.

ЈЕЛЕНИН МУЖ

РОМАН

НАПИСАО Ђовани Верга

(НАСТАВАК)

IV

Отац је говорио о дневним питањима, играјући са женом карата, а тај обичај допели су из провинције, где су проживели више година.

Међу домаће пријатеље спадао је један младић, који је увек био одевен по последњој моди, који је увек био ту, није пушио, непрестано седео покрај Камиле под зеленим штитом од лампе, проводећи вече у бројењу убода игле. Кад га је представљала дона Ана додала је, да је Роберто чиновник у дому за нахочад и да јој је неки мали род. Мало доцније, кад је млади адвокат у кући постао мало интимнији, дознао је да ће се Роберто сродити тек кад се венча с Камилом, а то ће бити онда, кад добије унапређење, које већ седам година очекује.

Мало по мало па и он је постао као неки средњак те породице. Мама га предуслеташе смешњем, дон Либорио га примаше са радосним: ох! Госпођица Камила, не отварајући уста, наместила би му столицу поред сестре за столом, а Роберто би му ћутећи пружио десницу, на којој увек беше рукавица. Али пре по што је дошло до те интимности, морао се он подврћи некој врсти саслушања, или боље рећи морао је полагасти испит. Јеленин отац био је за време Бурбона потканцелар и могао је на прсте да изброји сва правничка питања. Доста глупо од садашње владе, што је пензионувала тако способна човека као што је био он. Стари пензионувани бурбонски канцелар био је од пете до главе постао црвени, а врло је радо шуровао и са социјализмом. Мајка, која је толико пробавила у провинцији, док јој је муж био у служби, потпуно је поимала, да у малим варошицама има скромних али солидних прилика, којима би човек морао од срца позавидети, нарочито оних дана, кад обућар и пекар опседну кућу, те цела породица мора у великој гали излазити у град, да не би сваког тренутка слушала тандркање звонца на вратима.

Она се понашала као домаћица, која је прошла све радости у свету и оставила их за собом, те се и она врло радо упуштала с младићем у озбиљне разговоре на своју руку. Хтела је да зна, колико му прихода доноси његова добра у Алтавили, колико му вина даје његов виноград, на колико се делова доходак дели, а младић, тронут толиким пријатељским интересовањем, причао би на дуго и на широко о свима кућевим пословима, рачунао јој мршаве породичне приходе и колико лица има у кући; стидећи се мало повеликог броја, одбијао је понеко лице и говорио, да је једна од његових сестара и сувише побожна, а да живи у овом свету, и да ће се посветити Богу.

— Неједнакост у имању то је неправда! говорио је дон Либорио, намакнувши капу на очи. —

Ви сте истина у скромним приликама, али сте млади и имате позив, којим можете све постићи. Ја вас више волим тако!

Дона Ана насмешила би се тада на њ љунко, Камила би потражила очима своју сестру, за тим бацила испитивалачки поглед на Роберта, који би климањем главе одобравао.

У том општем изливу пријатељства само се Јелена држала повучено. Чим би се младићев погледи сретли с њенима, она би оборила очи. По целе вечери седела је и читала сагнувши главу, са својим као снег белим вратом. Свирала би часовима, са ејајним очима управљеним у ноте, за тим би лене до лаката разголићене руке наслонила на дирке, погледала расејано око себе, па онда бацала дуге погледе на рођака Роберта, који је седео крај Камиле, посматрајући њене руке. Она не беше с младим адвокатом прозборила ни двадесет речи, ма да су толико пута остајали сами кад год превртаху ноте или кад би јој он понудио руку и с њом напред ишао. Али онога дана, кад су Чезару писали његови о берби из Алтавиле, да је грође већ презрело, а њега нема никако, и кад је он дошао да се с девојчином породицом опрости, прострели га Јелена граорастим очима, које се кад и кад чињаху црне, и упита га:

— Кад ћете се вратити?

— Око половине новембра, промуца он.

— Тако доцкап.

И ни једне речи више не прозбори једно другом.

Дона Ана је честитала, јер, кад је он потребан да буде на берби, знак је да ће берба бити богата.

— Треба бити од користи друштву! примети отац. На послетку благостање породица доходак је за опште богатство.

Сињорина Јелена није прозборила ни речи више. Беше се наслонила на прозор и гледала је на поље на мрачну улицу, при чему је завесу била подигла и главу прислонила на окно. Кад је младић устао, да иде, диже се полако и она, стиште му руку као и други, и док су се остали међу собом разговарали, упита га:

Хоћете ли барем писати? и држала га је за руку.

Кад се вратио у Алтавилу, младић је на својим тихим шетњама, кад би се сумрак као каква магла спустио над долине, и свеће једна за другом палиле по кућама, мислио на звона, која чисто тужно звоњаху на *Здраву Марију* са звоника у Јеленином дворишту, мислио на тамни зид, што беше пун мрачних рупчага и на ону лампу што се у тихом предсобљу непрестано љуљускала тамо амо.

Да би одржао реч, писао је њеном оцу једно дугачко писмо, које је десетину пута дерао, као да је то докторска дисертација. Отац га је метнуо под бурмутицу, ма да је у њему био један срдачан став за дону Ану а неколико лепих поздрава девојкама. Сињорина Јелена одговори својом лепом енглеском калиграфијом за оца „који беше заузет пословима.“ Она му ћаскаше о свему, причаше му с извесном

„верљивошћу, шта се све догодило од како је он отишао, како они проводе вечери, како им је тешко његово одсуствовање и како га се често сећају. Ту се писмо малко одувукло. Завршавало се: „ако ва: наши извештаји буду обрадовали, имајте на уму, да ће ваши бити још већа радост за тату, маму, Камилу и писара ових редака.“

Он одговори одмах, али писмо упути опет дон Либорију и сад без концента. Описивао му је шта преко дан ради, сахат по сахат, с највећом топлином задржао се код успомена на лепе вечери, које је имао част и срећу провести с њима. „Ох, како би то било дивно, кад бисмо ове последње јесење дане провели заједно ове у пољу! Каквих ли би лепих сличица насликала сињорина Јелена! па како би тек пријатно било за сињорину Камилу и Роберта да ћаскају на тераси, на месечини и да слушају безазлена причања и песме берачица, које се поштивају по дворишту.“

Опет одговори књи за оца, који је још увек био у послу. И она је набрајала успомене. — „Сећате ли се оне лепе вечери, што је проведосмо на вили? Бејасмо скривени иза једног низа дрвећа, кроз које се видело како елегантан свет на гасној светлости шета, а весели музички звуци мешаху се са шуштањем лишћа. Потписала се: „Ваша одана пријатељица Јелена.“ За тим: „Ваша одана Јелена,“ и напоследку укратко: „Ваша Јелена“

(НАСТАВИКЕ СЕ)

ФАТИМА

СЛИКА ИЗ ПУСТИЊЕ

(С НЕМАЧКОГ)

У гајживописније ми успомене долази моје путовање у алжирске пустиње, а нарочито мој одлазак у прву оазу Ел-Кантара. Ко ужива у сценеријама страних предела, у страним људима, тај ће тамо добивене утиске једва кад заборавити. Бар се ја радо и често сећам оног утиска кад сам иза капије, „Тум се Сахара“, кроз „уста пустиње“ уједанпут угледао палмов свет оазе. После дуге, дуге војње по жалосној пустињи у један пут у широком оквиру црвенкасто стеновитог света — палмов свет! Хиљаде и хиљаде урмових палми, које су из жутог подножја израсле. Висока, витка, лако повијена стабла са затворено-зеленом круном, светлуцајућа вода потока, ниске огарављене гаме-не кућице бедуинског села, опсенула су мој поглед. —

Целокупни утисак, који сам са једног пешчаног брдашца о овој бескрајној равници и пустињи добио, једва се да описати. Мењање боја произведено изласком сунца чисто иза суморних облака, светле и осењене појаве, величанствене сценерије стеновитих брда у мојој близини, а у даљини, на југу, усјана брда, палмова шума, село и пут кроз пустињу, све вам то изглед као да је изрезано из какве библијске слике.

Ми смо посматрали бедујенско село, и улазили смо овде онде у крајње сиротињске колибе, које су имале полутавне просторије. С особитим интересом посматрао сам негу урминих палми, проста, али практична уређења

за наводњавање, посетио сам једну примитивну воденицу, и још друго видно, што има националне особине. Али никад нећу заборавити посету једне тавне просторије, где се небројено бедуинских жена и деце стекло. У једном, готово сасвим мрачном углу, окружиле су поједине групе домородаца једну узвишину на којој се видела пресамињена постарија бедуинка. Тело мрке боје било је скоро као скелет суво и са мало дроњака покривено. Из оштрог, кошчаног, натмуреног лица, које је скоро као мртвачка глава изгледало, бленула су два као ноћ црна, тајанствена ока, која су као у мачке фосфореском светлошћу сијала. У првом тренутку ни смо ни распознавали ову прилику, тек мало по мало свикосе се очи на помрчину и ми спазисмо овај поглед старице, који никад нећу заборавити. Укочено и дивље гледаху ове без душе и без живота очи у недоглед. Оне су издавале јасно, да је живот који је некад иза њих био, давно изумро. Али ово не беше све у овој појави што дражи и савлађује. Што говори из ових мртвих великих, разрогачених очију, које из лица без меса чисто искачу, било је нешто сатанско, тако залуђујуће мађински нешто као ванземаљско, да човеку крв у жилама леђи. Код све изумрлости ових очију опет се у њима огледало неко трпљење и туга, неко осећање, које дотле нисам приметно ни у чијим очима.

Старица је стојала као каква статуа на узвишеном месту једне удуботине. Ни једним удом није кретала; не покрену се ни једна цртица у лицу, као у вештице. Њена уста без зуба била су затворена. Само по кадкад продру преко њених безкрвних усана тихи, као дах нечујни звуци. Бедуинке се све ближе гураху око пророчице; умуче шапат жена и деце и сви се погледи упреше на лице „светитељке“ која се једва покреташе. Све ослушкиваше са преданошћу на неразумљив шапат. Кадкад истина подизаше старица њену кошчану руку, апатично је испружи преда се, према гомилци њој оданој, и потом је несвесно спусти.

Ови покрети учинили су на мене јак упечаток. Чинило ми се као да је једна аутоматска фигура одиграла ова кретања и да је унутарњи механизам довршио свој ток. И трепавице старице спустиле су се преко угађене очне јабучице и осташе за часак затворене. Никакво дицање непокрете тело њено, и могло се мислити да је оно у овом тренутку у небесном царству по мухамедовом.

Опет отпоче чудновато једнолико мумлање и певушење жена, у које се упустише јаснији гласови деце по чудноватном ритму. Ја се нисам могао да одвојим од ове чудновате жене, која се чинише као да већ у другим сферама живи, отргнута од земље и мука земаљских, која је у неком погледу ближе стајала Алаху и Мухамеду, него жене и деца, које су пророчицу окружиле. . . Изгледало је, као да је старица оличена „чежња за наприродношћу,“ тотална „преданост Богу.“

И заиста је било неко страно осећање, што је мене и моје друштво овде везало. Ма како да се ови осећаји означају и зову, да ли мађионитво, сатанска моћ или најзад љубопитство за некакву необичну појаву, — оно нас непусти са овога места. Та из очију, из погледа, из целог бића ове бедуинке говорило је нешто, што је у њој откривало нешто необично. Шта више чинило се да се око њене појаве примећава ванземаљски сјај.

Слика „светитељке“ — јер друго није ни био овај чудновати створ обитаоцима оазе и осталих бедујина из унутрашњости алжирске Сахаре, који овуда пролазе — не избија нам из главе. Чудновата светитељка била је и један део предмета за говор при „пустинском ручку“ који је у вечерњим часовима наше друштво у блиски „пустински хотел“ скупљао. После обеда скупљале се гомилице око малих столова испред гостионице под емоквином дрвима, које су хтеле да се наживљају ладнијег вечерњег ваздуха. Нун је месец међутим изашао. Многообећавајући мамио је по неке романтичаре и занете природњаке нашег дрштва напоље у пустињу чему они нису могли противстати. Ја сам се радо придружио овој гомили, надајући се да ћу што год у арапској „кафани“ у пустињи о историји ове „светитељке“ дознати.

Не бих се смео усудити да опишем слику при месечини, која се од оног дела пустиње указивала где је „кафана“ била.

Кад смо ми кроз „уста пустиње“ изашли, лежало је све у јасној мађијској светлости. Само би један могао ову слику да прикаже, кад би се његова рука кретати могла, кад би међу живима био: мајстор Андерсен, који је у његовој „књизи слика без слика“ подобне слике са пером цртао.

Из „каване пустиње“, која заслужује нарочити опис, дошрали су разноврени звуци разних инструмената као и монотон дивље певање. Поред јаке моке, уз коју се по која цигарета од изврсног дувана пушила, поред непрестаног и једнаког рикања и гласа одржаваног свирања скитајућих се арапских музиканата, свикли смо се на особени „ноћни живот“ пустиње. Посета каване дала ми је у истини жељену историју. Један стари бедујин чија је дугачка бела брада стојала у противности са младићским жаром пламтећих очију, седио је у средини круга млађих људи, који су пажљиво слушали његову причу. И ми смо пред колибу изашли, у прекрасну, благу, светлу ноћ и поседали на простру по земљи асуру. Мој тумач је саопштио моју молбу, да старац прича о животу оне „светитељке“ из села. Овај одмах заврши причу коју је отпочео причати и учини ми по молби, поздравивши ме климањем главе. Ми смо наредили да се мркој господи око нас наууне празне шоље кавом, па пошто је старац врео напитака посркао и неколико пута повукао дим из свога чибука, и нас понова знацима поштовања поздравио, отпоче са причом. Став по став преведе ми тумач натуцајући француски.

Колико могу ја ћу историју поновити.

„Али бен Сиди ел Саад био је најстарији у његовом племену. Број његових година био му је непознат. Он сам није знао колико је урмових берби доживио, од детињства рачунајући. Али његова бела коса и успомена на његове многе другове из детињства, каза му, да за њ неће још много пута сунце заићи иза брда Бискре. Кад је после кишног времена 1871 год. устанак пустињских племена противу Француза избио, био је Шеих Али један од првих, кога је пушчано зрно једног црвенанталончића на свагда оборило. Патријархално достојанство прешло је на његовог сина Ибрахима бен Али, најлепшег човека у племену Сиди ел Саад. Ни један у целој Арабији није тако гордо седио на ајгиру као он, нико није гонио лава са таквом храброшћу као Ибрахим, јединац син Сели бен Сиди

кога је пророк себи одазвао. Највећа срећа Ибрахимова, била му је једина његова жена, Фатима, коју је он од свега највише волио, три сина и толико кћери које му је Фатима поклонила. Млади људи, синови Ибрахимови, били су кавалери, девојке његове кћери, драго цвеће, на којима је лежала јутарња роса и течно сунчево злато, као на снагу синова и ратничку храброст... Зар није Алах, који нека је хваљен, благословио кућу Ибрахимову?! Јесте, он је био најбогатији човек у његовом племену па и у другим племенима у Телу и у Оазу пустиње Сахаре. Много хиљада оваца пасло је његову храну и његове урме доносиле су обилату бербу и биле су веома трошене. Али сад се вије застава пророкова; она је позивала у бој противу Ђаура, неверника, који су завојштили на избранике Алахове. Ибрахим и његови синови и мужеви његових кћери, поћоше добро оружани да хришћанску пашчад потуку у име Мухамедово. Само Фатима, његове кћери и служавка Фатимина и служавке кћери осташе у колиби, коју им је пророк тако милосрдно поклатио; да овце чувају, урме да збирају и да моле Алаха за његову заштиту њиним мужевима и људима његових племена; на северу у Телу међутим беснио је дивљи бој.

Једног јутра, кад је сунце отпочело разбацивати злато преко сурих старих колеба Оазе, дојезди на танкој бедудевији Мустафа, један из племена Сиди ел Саад, у палмов свет, од Ел Кантара. Кад га је Фатима угледала, знала је, да је Ибрахим отишао у царство Мухамедово. Мустафа је ћутао. Само његове очи које су се светлиле, бећу упрте на исток. Тада је Фатима знала да јој се слутња обистинила, ни једна реч сажалења непреће преко њених усана. Неколико тренутака ћуташе, најзад подиже главу, њене се очи светљаху и гледаху на исток, кад повика: „Ла алах ил Алах и Мухамед његов пророк! Као што Алах хоће, нека буде! Ла Алах ил Алах!“

На северу у Телу пламтио је дивљи бој... само се трипут сунце родило, откако је Мустава дошао био пред колебе Фатимине. Тада дође Омер из Трибус-а Сиди ел Саад. Његов коњ тешко фркане са дугог и тешког јахања. Омеров пак поглед био је упрт у земљу. Он се плашио високој, виткој жени у очи да погледа... обоје су ћутали, само се једна реч оте преко њених усана: „који?“

Омер погледа на исток и прошапута: „Алмансор!“ Био је најстарији од њених синова. Ни један гласак жалости не чу се са њених усана. Устурн гордо главу, а њене очи запламтеше се. „Ла Алах ил Алах и Мухамед његов пророк. Као што Алах хоће, нека се збуди. Ла Алах ил Алах!“

Кад сунца нестане, дође трећи весник. Исмаил, Фатимин други син, био је у рају. Никакво јадиковање преко њених усана. Њене очи гораху, кад она одушевљено викну: „Ла Алах ил Алах и Мухамед његов пророк! Као што Алах хоће, нека и буде! Ла Алах ил Алах!“

Кад је сунце следећег дана западу нагињало, да се чинило као да брда гору и да је небо у знатно жуту жеравицу утонуло дојездине прве хорде неверних победилаца кроз — „уста пустиње“ Тутњава њиних коња испуни ваздух и дигнута прашина зави их као у копрену... Час овди час онди избише црвени језици из колеба Оазе... Они су

детели преко целог села..., што није пламен упронастио, упронастио је ђаур.... Сав живот био је смрти жртвован. Кад су коњаници даље одјахали према вароши Бискри у пустињу, живило је само још једно биће, коме је Алах и пророк живот поклонили.... Била је то Фатима, „светитељка од Ел Кантара“.

ЧЕШКЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ О ИСУСУ

(НАСТАВАК)

4. Тешко немилостивима.

Путујући по земљи стиже једном Исус са светим Петром у предео, који беше потпуно усамљен и у коме се не виђаше ама баш ни једне стазе ни стазице. Сиромаси не знајући где су, лутаху по сунчаној жеги тамо и тамо и већ мишљаху да ће морати преноћити под ведрим небом, кад оазе човека, где се одмара у сени дрвета на коме смокве расту. Исус пође управо к њему и благим гласом замоли га: кажите ми, драги човече, куда се иде у оближње село? Човек се наљути, промрмља нешто кроз зубе, па се окрене на другу страну и спаваше даље. Исус га замоли и по други пут. На то викне човек: пустите ме у миру, ја не знам пута! Када је Исус и по трећи пут упитао, дигне он леву ногу и показа њоме на подневну страну и прогунђа: ајте тамо! Ово немилостиво понашање обори Спаситеља, па ће озбиљно рећи човеку: за казну немилосрђа, остаћеш на овоме месту везан, болешљив и кљакав (кљает), да у будуће показујеш пријазније пут заблуделим путницима.

То рече и несташе га са светим Петром.

Човек пак од тог часа оста болестан и кљает и не мога за жива Бога с места маћи, те оста лежећи целу ноћ под смоквиним дрветом. На његово велико јаукање стете се путници, који се сутра дан близу њега десине те скочише да му помогну, али га ни највећа снага не мога ни с места помаћи! Тако је морао остати сиромас под смоквом, да залуталим путницима показује пут, чинећи то најпредусретљивије, примајући од њих као просјак и најмању милостињу.

Прокујаше од тада многе године.

Кад су по смрти Спаситељевој прогоњени апостоли и ученици његови од Јевреја и погана, бегао је и свети Петар, док стиже у онај предео код смокве, снази просјака, дога више није познао, и упита га за најкраћи пут у пустињу.

Овај му показа одмах једну скривену стазу а за награду, додирне га свети Петар својом чудотворном руком и болесник устаде и беше здрав. У то стигаше и прогонитељи, које овај упути другим путем, и тако им свети Петар измакао ерешно.

И тај човек од тада за целога свога века помагао је свакоме коме је требало помоћи и према свакоме беше милостив и добар.

5. Коњ.

Када је наш Господ Исус Христос још по земљи путовао и за дан далеке путове прелазео, умори се једном врло од ходања, па спазив на брдашцу лепога коња где пасе, намисли да га узјаше и да на њему један комадић

пута превали. Али му коњ рече: ја не могу даље, ја морам да пасем. И одлучно се противио да понесе Исуса.

На то се наљути Спаситељ и рече: добро, коњу, од сада ћеш ти и твој род увек пасти и нигда нећеш бити сит! То рече и ма да беше уморан, отпутова даље.

Од овога часа коњи пасу вечито а нигда нису сити.

6. Жене.

Једнога дана наиђе Господ Исус са светим Петром у једно село. Кад су првој колеби стигли седео је газда пред вратима и плео чарапе. На то га упита Исус: човече, зашто радиш оно, што се само женскима пристоји? А човек му одговори: ја морам јер сам без жене! Така ће Господ: добро, ја ћу ти послати жену а за годину дана видећемо се. Човек се обрадова врло, захвали му унапред, а путници одоше. Дошав до друге колебе кад и ту наиђу на човека где преде. Човече, зашто радиш женски посао? упита Спаситељ. — Морам, јер немам жене, одговори он. Послаћу и теби једну жену, рече Исус: и обећа да ће се вратити кроз годину дана. По том оду и до треће колибе кад и ту наиђу на газду, где је пред кућом кошубе прао, и овај не имаше жену, те и њему обећа Исус послати једну као и оној двојици. И тако су ишли од куће до куће и свуда затекше по једног човека, где врши женске послове и свакоме обећа Исус, да ће послати по једну жену. Кад изађу из села и наставе пут, наиђу на друму на једну гуску. Ту проговори Господ неколико тајанствених речи и где гуска се претвори у жену. Ову посла Исус у кућу првог сељака, те са светим Петром отпутова даље. Не би дуго среташе пауна, и из њега начини Господ жену и посла је другом сељаку. По том наиђу на мачку, па на голубицу, онда на змију, па на свраку, на пчелу, на ерну, на врапу, на сову, на рибу и најзад на крмачу и све ове животиње преобрати Господ у жене и посла их у село.

Кад се навршило равно годину дана упути се Исус са светим Петром у село и стигаше колеби првој.

Газда од куће познао их, па кад их виде, начини пред њима кисело лице.

Дакле, домаћине, како си ти са својом женом задовољан? упита Господ.

— О странче, ти ми баш не учини велика добра, уздану муж, јер моја је жена врло ограничена и по цео дан крешти ко гуска.

Та баш не крије своје порекло, помисли Исус, насмеја се и оде даље до друге куће куда је упутио пауна. И ту упита газду како је он са својом задовољан. Уздишући изговори овај: зло, господице драги; она неће ништа да ради, по цео дан кити се и кинђури и по цео дан проводи намештајући се пред огледалом а горда је и надувена као паун!

Сад се Исус насмени и сврати у трећи дом, где је из мачке начинио жену и упутио у село.

Упитавши човека: како му се допада жена, поче овај јадиковати: јао, немојте ме ни питати, та је лукава ко мачка, по цео дан једе, нигда незва шта је доста, и ево, тек ми мало зарасте лице га опет изгребе!

Четврти човек пак, коме се путници свратили, не могаше се довољно нахвалити своје жене, те рече: тако је нежна баш као голубица; док је пети говорио за своју,

да је љута као змија и грдио је на сва уста. Шести опет
вратио му је штедљива и тврда као сврака, седми се
хвалио женом како је врло марљива а вредна као пче-
ла; осми је говорио да му је жена блага и добре ђуди,
као орна, девети се вајкао да му је жена ружна као сова
а десети већ не знађаше како ће да је опрви, но ју назва
најпогрднијим речима и рече да није ни мало утекла од
праве крмаче!

Тако иђаше Господ са светим Петром од куће до
куће и чуо је преко жена сад добро сад зло, жене има-
ђаху иста својства и ђуд, као и животиње из којих су
постале, ћерке су пак личиле својим мајкама; и за то има
и дан данас тако разноврсних жена, исто толико колико и
животиња, из којих је Господ направио жене и послао љу-
дима, да не врше више женске послове, као што су то
чинили дотле.

7. Тврдица.

У једноме селу живљаху човек и жена без деце. Чо-
век беше добар и милостив а жена зла и љута. Кад
би наишао који просјак молећи за милостињу она оде
до сандука, у коме се налазило брашно, па захвати чанче
као да ће га даровати просјаку, но она не чинише тако,
него саспе брашно у другу шкрињу, а просјака одбије без
икаква дара.

Тако прођоше недеље и месеци и друга шкриња
беше већ скоро пуна.

Узалуд је муж њен молио и преклињао да не чини
тако, и да не одбија од своје куће немилосрдно сиромаше,
али она је терала свој занат и даље.

Једнога дана наиђу к њој Господ Исус Христос и
свети Петар, разуме се у одељу сиротињском, те од го-
сподарице замолише дарак, а она се по свом обичају упути
првој шкрињи, завати из ње тањираћ брашна и рече про-
сјацима: идите само даље, јер овде се још нико није ко-
ристио, па не ћете ни ви, то рече понесе брашно да у
другу шкрињу саспе а кад дигне поклопац има шта и да
види. Шкриња беше пуна пренуна жаба, гуштера и змија.
Све је то само врвило по њој и скакало једно преко дру-
гог. Нагло спусти она поклопац од шкриње, устрази се и
језа ју спонадне, те је тврдо веровала, да ју је за недеља
постигла бољја казна. Дрхћући скочи да нађе она два
путника, али њих не беше више ту. Сада похита сирота
к цркви те исприча свећенику све што јој се догодило и
како је до сада тешко грешила према сиротињи. Свећеник
ју лено саслуша па јој препоручи, да за тако тешке гре-
хове може добити опроштење једино од поглавице цркве
а то је од папе у Риму, за то нека се упути право у Рим.
И она га послуша. Кад је стигла у Рим на своје велико
чудо, позна она једнога од оне двојице путника и про-
сјака, које је она онако немилосрдно отерала од својих
врата, то беше главом свети Петар римски папа. Он јој
заповеди да у ону другу шкрињу легне ако мисли да се
опрости свију грехова.

Кад дође кући исприча своме мужу све, по том оде
до шкриње, дигне поклопац и легне поврх свију гуштера,

жаба и змија. Целога тога дана лежала је у шкрињи. Кад
је у вече њен муж дошао и дигао поклопац да види шта
му се са женом догодило, кад ал из шкриње излети голу-
бица, као снег бела, гмизаваца нестало, само се у шкрињи
налазио светао човечји костур и ништа више.

Тако се сељанка опростила грехова.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Два милијуна часова на гласовиру. — „Нове музичке
новине“ саопштавају ову интересну статистику: Енглеска
има 45 милијуна становника, који станују од прилике у
седм милијуна кућа. Може се узети да просечно свака
седма кућа има један гласовир, а сваки гласовир да вреди
20 фуната стерлинга — 500 динара, дакле, сви ти гласо-
вири стају 20 милијуна фуната стерлинга. Али сваке де-
сете године од прилике купују нове гласовире, што стаје
годишње на 50 милијуна динара. Ако се на сваком гласо-
виру само два часа свира, онда утроше Енглези два ми-
лијуна часова дневно на свирање само на гласовиру а тих
два милијуна часова утрошени су без икакве користи, јер
овај немилосрдни статистичар доказује, да од 10 хиљада
свирача само се један може дотерати да свира добро на
гласовиру, а 999.900 њих лоши су свирачи. — Да је ова
статистика израђена у Сев. Америци још би вероват-
нија била.

Како расту нокти. — Ево шта је амерички стати-
стичар изнашао: нокти на претима човечијим расту у лето
брже него зими, а у младости спорије него у старијим
годинама. Болест успорава растење ноката. Нокти десне
руке расту брже од оних леве руке, а нокат средњег пр-
ста расте најбрже, на палцу и на малом прсту лагано.
Растење износи недељно 0.079 сантиметара то јест 4 сан-
тиметра за једну годину. Човеку дакле у старости од 70
година израстио је нокат за 2.88 метара, а то растење
обнављало се 86 пута. Ко дакле не верује нека гледа по
вас дуги дан у своје нокте, у вече нека их измери, па
сутра дан и тако даље нека настави ову студију.

**Администрација „Звезде“ моли
све дужнике, да дугујуће суме на
име претплате до краја овога ме-
сеца што пре пошаљу, јер ће у
противном случају бити прину-
ђена, да од 10 јула т. г. обустави
лист свакоме, који до тога дана
не би свој дуг измирио.**

**У исто време моле се претплат-
ници „Звезде“, којима рок прет-
плати истиче крајем овога месеца,
да претплату за наступајуће тро-
месечје што пре обнове.**

Садржај: „Нок“ (песма). — „Патрик.“ — „Санак беше“ (песма). — „Јелени муж“ (наставак) — „Фатима, прича из пустиње.“
— Чешке народне приче о Исусу — — „Занимљиве ситуације.“ — „Од администрације.“